

Профілактика правопорушень серед неповнолітніх в Україні.

На превеликий жаль, відсоток адміністративних правопорушень, скоєних неповнолітніми, залишається загрозово високим. Згідно соціологічних досліджень причинами скоєння проступків стають: неусвідомлення наслідків своїх вчинків - 37 %; надмірне вживання алкоголю, наркотиків - 28 %; незнання законів України - 5 %; недостатнє виховання та увага з боку батьків - 15 %; вплив друзів, негативної компанії - 10 %; важке матеріальне становище - 5 %.

На державному рівні система профілактики будується, виходячи з виявлених факторів, у напрямках правового виховання молоді, заохочення здорового способу життя, організація молодіжного дозвілля тощо. Дану лекцію підготовано в рамках правоосвітньої та правовиховної роботи і присвячено особливостям адміністративної відповідальності неповнолітніх в Україні.

Адміністративна відповідальність – це застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і в порядку, встановлених нормами Кодексу про адміністративні правопорушення України.

Адміністративна відповідальність настає з 16 років. При цьому 16 років має виповнитися на момент вчинення правопорушення, а не на момент його викриття чи винесення постанови про притягнення до адміністративної відповідальності.

У деяких випадках за дії дитини у віці від 14 до 16 років несуть відповідальність її батьки. Так, ч. 2 ст. 184 КУпАП передбачає, що вчинення неповнолітніми віком від 14 до 16 років правопорушення, відповідальність за яке передбачено цим Кодексом, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від 51 до 85 грн.

До адміністративних проступків, за які найчастіше притягаються до відповідальності неповнолітні, є:

- незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів чи психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах.

Фактичні розміри наркотичних засобів та психотропних речовин, що вважаються невеликими, визначаються МОЗ України і складають, зокрема, цілі або різного ступеня подрібнення будь-які частини рослини коноплі або їх суміш – до 5 г., героїн – до 0,005 г., кокаїн – до 0,02 г. тощо.

Незаконне поводження з такими засобами тягне за собою накладення штрафу від 425 до 850 грн. або громадські роботи на строк від двадцяти до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

Поводження з забороненим речовинами, у розмірі, що перевищують «невеликі», тягне за собою кримінальну відповідальність.

- дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрата тягне за собою накладення штрафу від 170 до 510 грн. або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням 20% заробітку, або адміністративний арешт на строк від 5 до 10 діб.

Повторне протягом року вчинення правопорушення тягне за собою накладення штрафу від 510 до 850 грн. або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням 20% заробітку, або адміністративний арешт на строк від 10 до 15 діб.

Викрадення чужого майна вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 3 грн. 40 коп. Зважаючи на те, що важко собі уявити майно, яке б коштувало таку незначну суму, підкреслимо, що *якщо сума викраденого/привласненого майна є більшою ніж 3 грн. 40 коп., буде застосовано не адміністративну, а кримінальну відповідальність.*

- порушення правил дорожнього руху, як водіями, так і пішоходами, а також велосипедистами. Зокрема, непокоря пішоходів сигналам регулювання дорожнього руху, перехід ними проїзної частини у невстановлених місцях або безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, невиконання інших правил дорожнього руху тягнуть за собою попередження або накладення штрафу від 51 до 85 грн. Якщо ж таке порушення було вчинено в стадії алкогольного сп'яніння, штраф буде від 136 до 170 грн. Якщо ж такі дії спричинили аварійну ситуацію, штраф визначається в межах від 170 грн. до 255 грн., або призначаються громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.

- дрібне хуліганство тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, - тягне за собою накладення штрафу від 51 до 119 грн. або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або виправні роботи на строк від 1 до 2 місяців з відрахуванням 20% заробітку, або адміністративний арешт на строк до 15 діб.

- Стрільба з вогнепальної чи холодної металеві зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду в населених пунктах і в не відведених для цього місцях, а також у відведених місцях з порушенням установленого порядку - тягне за собою накладення штрафу від 170 до 255 грн. з конфіскацією зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, і бойових припасів або без такої.

- Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції при виконанні ним службових обов'язків, а також вчинення таких же дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку - тягне за собою накладення штрафу від 136 до 225

грн. або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або виправні роботи на строк від 1 до 2 місяців з відрахуванням 20% заробітку, або адміністративний арешт на строк до 15 діб.

- порушення правил дозвільної системи щодо вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї та бойових припасів. Зокрема, придбання такої зброї без спеціального дозволу або передача особі, що не має спеціального дозволу, тягне за собою штраф від 119 до 170 грн. з конфіскацією зброї, або без такої. Повторне порушення протягом року тягне за собою накладення штрафу від 170 до 255 грн. з обов'язковою конфіскацією зброї.

Порушення правил зберігання, носіння або перевезення зброї тягне за собою штраф від 139 до 170 грн. з оплатним вилученням зброї і бойових припасів вбе без такого. Повторне вчинення проступку протягом року карається штрафом від 170 до 255 грн. з конфіскацією зброї та бойових припасів.

Порушення громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) зброї або правил взяття їх на облік в органах внутрішніх справ у разі зміни місця проживання - тягне за собою попередження або накладення штрафу від 85 до 119 грн.

- Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді

Місцями, у яких заборонено споживати спиртне, згідно законодавства України є: закриті спортивні споруди (стадіони, бсейни); сквери, парки; громадський транспорт; дитячі майданчики; місця скупчення людей. така поведінка тягне за собою попередження (якщо проступок скоєно вперше) або штраф від 17 до 85 грн.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після застосування адмін.покарання тягнуть штраф від 51 до 119 грн. При подальшому систематичному здійсненні подібних правопорушень можуть застосуватися громадські роботи (від 20 до 30 год.), або виправні роботи (від 1 до 2 міс.) або адмін.арешть до 15 діб.

Як бачимо, основні види покарань за перелічені проступки є штраф, громадські та виправні роботи, а також адміністративний арешт.

Громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Це, наприклад, прибирання стадіонів, вулиць, парків, скверів, інших територій, роботи з благоустрою населеного пункту.

Виправні роботи застосовуються до особи за місцем роботи на термін, визначений вироком суду, з відрахуванням в дохід держави відповідного відсотка його заробітку.

Адміністративний арешт – короткочасне, до 15 діб позбавлення волі правопорушника з можливим використанням його на фізичних роботах без оплати праці

До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні

проступки, можуть бути застосовані додатково наступні заходи:

- зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим;
- попередження;
- догана або сувора догана;
- передання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному чи трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Найменш суворим заходом є зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим. Цей захід орган адміністративної юрисдикції застосовує тоді, коли він дійшов висновку, що неповнолітній визнав неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покався в ньому. Публічність вибачення при цьому полягає у здійсненні його не тет-а-тет (тобто неповнолітній і потерпілий), а у присутності інших осіб. Питання про форму публічного вибачення вирішує орган адміністративної юрисдикції з урахуванням усіх обставин справи і побажань потерпілого.

Попередження - суворіший захід виховного впливу, що полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного від імені держави осудження неповнолітнього правопорушника і його поведінки, яка виявилась у скоєнні адміністративного проступку, що не становить значної суспільної небезпеки.

Догана або сувора догана є заходами морально-психологічного впливу, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування анти-суспільної установки. Догана або сувора догана є жорстокішими заходами стягнення, ніж попередження неповнолітнього. Вони супроводжуються офіційним від імені держави суворим засудженням неповнолітнього правопорушника і скоєного ним діяння.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінюють, складається з накладення на вказаних осіб органом адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи; систематичного контролю поведінки неповнолітнього та ін. Під особами, що замінюють батьків, розуміються усиновителі, опікуни і піклувальники.

Передавати неповнолітнього правопорушника під нагляд батькам або особам, що їх замінюють, доцільно лише в разі їх згоди і здатності забезпечувати нагляд і відповідний виховний вплив на неповнолітнього. Бажання і згода останнього при цьому не враховуються.

Передача неповнолітнього правопорушника під нагляд педагогічному або трудовому колективу означає накладення органом адміністративної юрисдикції на відповідний колектив з його (колективу) згоди зобов'язання здійснювати на неповнолітнього виховний вплив і контролювати його поведінку. Таким колективом може бути, наприклад, педагогічний колектив

школи, де навчається неповнолітній, або трудовий колектив підприємства, де він працює. При цьому орган адміністративної юрисдикції, який розглядає справу про правопорушення неповнолітнього, повинен бути впевнений у можливостях позитивного впливу такого колективу на неповнолітнього правопорушника, що передається під нагляд колективу.

Передання неповнолітнього правопорушника під нагляд окремим громадянам складається з покладення на них обов'язків з виховання піднаглядного і контролю за його поведінкою. Цей захід накладається тільки за згодою громадян, яким передається неповнолітній і які добре зарекомендували себе на педагогічній роботі або в іншій сфері суспільне корисної діяльності.

Як бачимо, як основні (штрафи, громадські роботи), так і додаткові заходи адміністративного впливу на неповнолітніх є досить легкими і поблажливими. Але це зовсім не означає, що треба ставитися до таких заходів легковажно.

По-перше, накладення будь-якого адміністративного стягнення завжди відображається у відповідних інформаційних базах правоохоронних органів і враховується при повторному притягненню до відповідальності.

По-друге, про притягнення неповнолітнього до адміністративної відповідальності завжди повідомляються батьки, керівники по місцю навчання/роботи, дільнічі працівники органів міліції по місцю проживання.

Таким чином, підліток, який вже попався на скоєнні адміністративного проступку, завжди буде знаходитися під пильним контролем і викликати певну недовіру і підозру. Така ситуація, звичайно ж, не сприяє успішному навчанню та побутовому життю. Адже, наприклад, за будь-якою конфліктної ситуації, чи за будь-яких підозр, той, хто вже скоїв проступок, буде на крок ближче до суворішої відповідальності, аніж той, хто раніше не порушував закон.

Дніпровське районне
управління юстиції
у м. Києві